

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВОВИЗНАВСТВА**

Проректор з наукової роботи

Студеняк І.П.

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОЛІЗІЇ В МУНІЦИПАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітня програма	Право
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» для здобувачів вищої освіти галузі знань **08 Право** спеціальності **081 Право** освітньо-наукової програми **Право**.

Розробники:

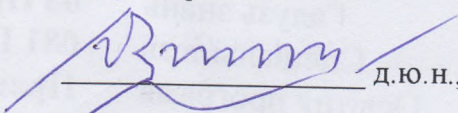
Васильчук Лариса Богданівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Ленгер Яна Іванівна, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Протокол від « 3 » вересня 2019 року № 1.

Завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

« 03 » вересня 2019 року д.ю.н., проф. Бисага Ю.М.

Схвалено методичною комісією вищого навчального закладу за спеціальністю 081 «Право»

Протокол від «30» серпня 2019 року № 1.

« 30 » серпня 2019 року Голова д.ю.н., проф. Булеца С.Б.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників очна / заочна	Розподіл годин за навчальним планом	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6 / 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180 / 180	1	1
	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 60 / 18 самостійної роботи аспіранта – 120 / 162	1,2	1,2
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	30	8
Вид підсумкового контролю: залік, іспит	Лабораторні:	
	немає	немає
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	120	162

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» є оволодіння здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії» комплексу фахових знань щодо теоретичних та практичних проблем місцевого самоврядування, вироблення навиків аналітичного мислення на основі конкретно-предметного матеріалу, вміння тлумачити нормативно-правові акти та застосовувати їх на практиці, що сприятиме підвищенню правової обізнаності і практичної підготовки при дослідженні проблемних питань чинного законодавства та практики його застосування, а також пошуку оптимальних шляхів подолання та попередження колізій у муніципальному праві.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації та правових проблем, що стосується функціонування місцевого самоврядування в Україні;

- здатність проведення самостійних досліджень, пов'язаних із удосконаленням діяльності муніципальних органів, та оприлюднення їх результатів у вигляді наукових статей у фахових правничих виданнях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (доктринальних, нормативних, правозастосовних);
- здатність генерувати пропозиції, рекомендації стосовно можливих шляхів вдосконалення правового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування;
- здатність застосовувати знання у практичній юридичній діяльності, пов'язаній із виконанням функцій та реалізації повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади;
- здатність здійснювати правове обґрунтування, формулювати і викладати правові висновки та презентувати правову позицію під час наукових та ділових дискусій, виступів в судах;
- здатність здійснювати аналіз, тлумачення та експертизу текстів законопроектів, судових рішень та нормативно-правових актів, які регулюють питання організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» є опанування дисциплін «Конституційне право України» та «Муніципальне право України» освітньої програми бакалаврату, а також дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права та процесу» освітньої програми магістратури.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-наукової програми «Право» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти вивчення навчальної дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

- Вміти застосовувати знання у сфері муніципального права у власних наукових дослідженнях, а також для вирішення професійних завдань, зокрема, кваліфіковано застосовувати чинне законодавство при вирішенні відповідних практичних завдань, використовуючи при цьому і його сучасне теоретичне обґрунтування; розробляти пропозиції щодо вдосконалення чинної нормативно-правової бази через призму ефективності та актуальності діючих нормативно-правових актів, за допомогою методів системного аналізу та системної, складати акти застосування норм права, ділові папери, організовувати діловодство;
- Вміти самостійно проводити дослідження з актуальних проблем правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі; опрацьовувати та аналізувати інформацію для дослідження правових засад діяльності органів місцевого самоврядування;
- Вміння використовувати профільні знання з питань діяльності органів місцевого самоврядування для логічних основ побудови наукової діяльності, з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, мету і значення для розвитку інших галузей науки;

– Вміння формулювати робочі гіпотези з проблем колізійності норм муніципального права, шляхів їх розв’язання, аналізувати, прогнозувати та моделювати напрямки розвитку системи органів в місцевого самоврядування, аргументувати свою точку зору, спираючись на українські реалії та міжнародний досвід;

– Вміння самостійно збирати, обробляти та аналізувати національні та міжнародні правові джерела у галузі конституційного права, конституційного процесу, муніципального права, вміння з урахуванням стану дослідження окремих теоретичних, нормативних та практичних проблем функціонування місцевого самоврядування формулювати мету та завдання власного наукового пошуку у сфері муніципального права;

– Вміння здійснювати підбір джерел з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження, встановлювати достовірність інформації шляхом порівняльного аналізу з іншими доктринальними та офіційними джерелами, враховувати інші фактори якості інформації;

– Здатність використовувати сучасні інформаційно-аналітичні бази даних, веб-сайти, програми засоби при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел, пов’язаних із різними аспектами діяльності органів місцевого самоврядування;

– Вміння формувати комунікаційні стратегії та взаємодіяти з науковою спільнотою та громадськістю з питань теоретико-правового обґрунтування та прогнозування діяльності органів місцевого самоврядування; кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у аналогічних закордонних, стосовно проблемних (дискусійних) питань конституційно-правового статусу та функціонування системи органів місцевого самоврядування.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях, підготовка здобувачами есе та виступи на наукових заходах.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: заслуховування виступів на практичних заняттях, захист підготовленого наукового есе перед аудиторією та виступів на наукових заходах.

Форма модульного контролю: проведення підсумкової контрольної роботи із змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю:

- проміжний контроль, який здійснюється у ході проведення усного заліку;
- підсумковий контроль, який здійснюється у формі проведення усного екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Захист підготовленого наукового есе перед аудиторією	Модульна контрольна робота	Сума
T.1	T.2	T.3	10	60	100
10	10	10			

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Захист підготовленого наукового есе перед аудиторією	Модульна контрольна робота	Сума
T.1	T.2	T.3	10	60	100
10	10	10			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Очна форма навчання			
	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	6	40	7	40
Модульна контрольна робота	1	60	1	60
Разом		100		100

**Критерії оцінювання проміжного та підсумкового семестрового контролю здобувачів
ступеня доктора філософії**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Знання здобувачів ступеня доктора філософії з дисципліни «Колізії в муніципальному праві та шляхи їх розв'язання» оцінюються за такими критеріями:

• оцінку «відмінно» (90-100 балів, A) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який всебічно і глибоко володіє програмовим матеріалом, може аналізувати та синтезувати правову інформацію, що стосується діяльності органів місцевого самоврядування, засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою та може аналізувати інформацію з різних джерел (доктринальних, нормативних,

правозастосовних), здатен продукувати нові думки та ідеї стосовно наявності колізій у муніципальному праві та шляхів їх усунення.

- оцінку « добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який повністю опанував і вільно володіє програмовим матеріалом, має системні знання по тематиці дисципліни, має здатність до самостійного пошуку інформації, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою та може аналізувати інформацію з різних джерел (доктринальних, нормативних, правозастосовних), здатен продукувати нові думки та ідеї стосовно наявності колізій у муніципальному праві та шляхів їх усунення, однак, не в усіх питаннях добирає чітку аргументацію для обґрунтування своєї позиції та думки.

- оцінку « добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який навчальну програму опанував, але є незначні прогалини у знаннях, вмінні порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, що стосується протиріч у праві, може продукувати нові думки та ідеї стосовно наявності колізій у муніципальному праві та шляхів їх усунення та застосовувати знання у практичній юридичній діяльності, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

- оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який знає основний програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшої наукової роботи та використання його у майбутній професії, ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою, але допускає помилки при виконанні завдань, хоча при вказівці на помилки, може знайти шляхи їх усунення.

- оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який володіє основним програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшої наукової роботи та практичної діяльності, однак, виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

- оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачеві ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань та видів робіт.

- оцінка «незадовільно» (35 балів, F) виставляється здобувачеві ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні репродукування і не може продовжувати навчання за відповідним освітнім рівнем, оскільки не готовий до пошуку, оброблення на аналізі інформації, не може продукувати нові думки та ідеї стосовно наявності правових колізій у муніципальному праві та шляхів їх розв'язання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття соціального протиріччя. Правова категорія конфлікту.

Поняття соціального протиріччя. Аксиологічний підхід до розуміння соціального протиріччя. Конфлікт як різновид протиріччя. Розуміння конфлікту з погляду різних теорій право розуміння.

Тема 2. Протиріччя в праві. Поняття правової колізії. Конфлікт, колізія та прогалина в праві.

Аксиологічний підхід до розуміння правового протиріччя. Поняття правової колізії. Правова колізія та прогалина в праві. Співвідношення понять конфлікт, колізія та прогалина в праві.

Тема 3. Поняття правової та юридичної колізії. Поняття колізії в муніципальному праві.

Поняття юридичної колізії. Правова колізія. Правова колізія в муніципальному праві. Європейська хартія місцевого самоврядування. Закони України та підзаконні нормативні акти, що становлять правову основу місцевого самоврядування в Україні.

Тема 4. Основні передумови виникнення правових колізій в муніципальному праві.

Поняття передумов виникнення правових колізій в публічному праві. Об'єктивні передумови виникнення правових колізій в муніципальному праві. Суб'єктивні передумови виникнення правових колізій в муніципальному праві. Моніторинг передумов як необхідна умова уникнення правових колізій. Колізії в сфері місцевого самоврядування.

Тема 5. Характеристика основних видів правової колізії в муніципальному праві.

Поняття і види правових колізій. Різноманітні класифікації видів колізій. Фактичні та юридичні. Найбільш характерні види правових колізій для муніципального права

Тема 6. Темпоральні, ієрархічні та колізії компетенції в муніципальному праві.

Поняття темпоральної правової колізії. Ієрархічні колізії в муніципальному праві. Колізії компетенції в муніципальному праві. Визначення предмету відання органу місцевого самоврядування.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни для очної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин – 180					
	Форма навчання: очна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Тема 1. Поняття соціального протиріччя. Правова категорія конфлікту	29	5	4			20
Тема 2. Протиріччя в праві. Поняття правової колізії. Конфлікт, колізія та прогалина в праві.	30	5	5			20
Тема 3. Поняття правової та юридичної колізії. Поняття колізії в муніципальному праві	29	5	4			20
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за семестр	90	15	15			60
2-й семестр						
Тема 1. Основні передумови виникнення правових колізій в муніципальному праві	29	5	4			20
Тема 2. Характеристика основних видів правової колізії в муніципальному праві	29	5	4			20
Тема 3. Темпоральні, ієрархічні та колізії компетенції в муніципальному праві	30	5	5			20
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за семестр	90	15	15			60
Разом за рік	180	30	30			120

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин – 180					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Тема 1. Поняття соціального протиріччя. Правова категорія конфлікту	31	1	1			29
Тема 2. Протиріччя в праві. Поняття правової колізії. Конфлікт, колізія та прогалина в праві.	29,5	2	1,5			26
Тема 3. Поняття правової та юридичної колізії. Поняття колізії в муніципальному праві	29,5	2	1,5			26
Разом за семестр	90	5	4			81
2-й семестр						
Тема 1. Основні передумови виникнення правових колізій в муніципальному праві	31	1	1			29
Тема 2. Характеристика основних видів правової колізії в муніципальному праві	29,5	2	1,5			26
Тема 3. Темпоральні, ієрархічні та колізії компетенції в муніципальному праві	29,5	2	1,5			26
Разом за семестр	90	5	4			81
Разом за рік	180	10	8			162

6.3. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Види правових колізій залежно від теорій право розумінні та інших класифікаторів.	4	1
2	Механізм розв'язання колізій в муніципальному праві.	5	1,5
3	Превентивні заходи попередження правових колізій	4	1,5
4	Моніторинг як складова механізму вирішення правових колізій	4	1
5	Правова експертиза нормативно-правового акту ораторів місцевого самоврядування та актів посадових осіб органів місцевого самоврядування	4	1,5
6	Приклади судових справ про розв'язання правових колізій	5	1,5
Разом		30	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Взаємодія органів по вертикалі і горизонталі як причина виникнення колізій.	13	18
2	Прийняття нормативно-правового акту з питань регулювання попередження та розв'язання колізій в муніципальному праві.	13	18
3	Правові основи місцевого самоврядування	13	18
4	Система місцевого самоврядування. Органи та посадові особи місцевого самоврядування	13	18
5	Позитивні та негативні наслідки існування колізій в праві місцевого самоврядування	13	18
6	Види типових ситуацій, за яких виникають колізії в праві взагалі і в муніципальному зокрема.	13	18
7	Способи розв'язання колізій залежно від правової системи держави	14	18
8	Діяльність органів державної влади у процесі уникнення та подолання колізій в муніципальному праві.	14	18
9	Децентралізація та колізії в муніципальному праві.	14	18
	Разом	120	162

6.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання полягає у написанні аспірантами наукової статті відповідно до обраної ними тематики. При бажанні індивідуальна робота може бути виконана у формі тез доповіді на конференції, конкурсної наукової роботи, наукового звіту, т.п.

За індивідуальну роботу аспірант має можливість отримати максимально 10 балів за семестр.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативні джерела:

1. Конституція України: прийн. на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами і доп.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
2. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р., затверджена Законом України 23 грудня 1998 року № 350-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №5-6. ст.43.
3. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування. *Місьцеве та регіональне самоврядування в Україні*. Вип. 1-2/6-7. К., 1994. С.67.
4. Європейська Хартія місцевого самоврядування. *Місьцеве та регіональне самоврядування в Україні*. Вип. 1-2/6-7. К., 1994. С.71.

5. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року № 595-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 37-38. ст. 366.
6. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 190.
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Офіційний вісник України*. 1997. № 25. С. 20.
8. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. ст. 175.
9. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001р. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 48. Ст. 254.
10. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року № 93-IV (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 40. Ст. 290.
11. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року № 401-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 11. Ст. 79.
12. Про об'єднання співвласників багатоквартирних будинків: Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. Ст. 78.
13. Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2352-III (зі змінами і допов., закон втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. Ст.138.
14. Про Фонд сприяння місцевому самоврядуванню: Указ Президента від 24 червня 2010 року № 723/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/2010>
15. Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні: Указ Президента від 30 серпня 2001 року № 749/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/749/2001>

Базова навчальна та наукова література:

1. Акмалова А.А. Муниципальное право России: Учебник. М.:ЭКМОС, 2002. 344 с.
2. Алгунова И. Местные налоги в экономике ведущих стран Запада. *Финансовые вести*. 1993. № 4.
3. Анимца Е. Г., Тертышный А. Т. Основы местного самоуправления. М.: ИНФРА-М, 2000.
4. Бакатин Д.В., Ковалева Т.К. Муниципалитеты в системе финансового федерализма США. М., 1995.
5. Барабашев Г.В. Муниципальные органы современного капиталистического государства (США, Великобритания). М. :Изд-во МГУ, 1971. 280 с.
6. Баринов В.Т. Муниципальные облигации: Выпуск и размещение: Практическое пособие. М. :Русская деловая литература, 1997.
7. Бартышев В.И. Практикум по муниципальному праву Российской Федерации: Учебное пособие. Воронеж, 1998.
8. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). К.: Атака, 2000. 304 с.
9. Бодрова І.І. Організаційно-правові питання діяльності асоціацій місцевих рад України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2002. 15 с.
10. Бондарь Н.С., Чернышев М.А. Муниципальное право и практика его реализации в городском самоуправлении. Ростов-на-Дону, 1996.
11. Бондич Г.Г. О некоторых вопросах управления коммунальной собственностью. *Актуальні проблеми управління територіями в Україні*: Матеріали науково-практичної конференції 26—27 листопада 1992 р. К., 1993.

12. Васильев В.И. Местное самоуправление. Учебное и научно-практическое пособие. Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ. М., 1999. 453 с.
13. Волков В.Д. Правовой статус міста. *Вісник Академії правових наук України*. 1995. №3.
14. Воронов Н.П. Понятие и особенности правовых актов местных Советов народных депутатов. *Проблемы законности*. 1993. Вып. 28.
15. Воронов М.П. Місцеве самоврядування та його акти. Навч. посібник. К., 1992.
16. Воронин А.Г., Лапин В.А., Широков А.Н. Основы управления муниципальным хозяйством. М: Московский общественный научный фонд, 1997.
17. Выдрин И. В. Муниципальное право России :Учебник для вузов. М.: Норма, 2003. 320 с.
18. Выдрин И.В., Кокотов А.Н. Муниципальное право России: Учебник /Под ред. Т.А. Шиловских, А.Н. Кокотов; Министерство общего и профессионального образования РФ. Уральская государственная юридическая академия. Учеб. изд. Екатеринбург: Изд-во УрГЮА, 1997. 448 с.
19. Грабильников А.В., Марцинів А.Б. Проблеми конституційно-правового статусу Президента України. *Вісник Дніпропетровського Університету*. Правознавство. Дніпропетровськ, 1995. Вип. 2.
20. Граверт Р. Финансовая автономия органов местного самоуправления в ФРГ. *Государство и право*. 1992. № 10. С. 107.
21. Гураль П. Поняття і сутність територіальної громади в Україні. *Вісник Львів. Ун-ту*. Серія юридична. 2000. Вип. 35. С.200.
22. Дробуш І.В. Функції представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 – Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, Київ, 2002. 14 с.
23. Зотов В.Б., Макашева, З.М. Муниципальное управление. М.: Юнити-Дана, 2002. 279с.
24. Игнатюк Н.А., Замотаев А.А., Павлушкин А.В. Муниципальное право: Учебник / Под ред. Н. А. Игнатюк. -учеб. изд. М.: Юстицинформ, 2004. 320 с.
25. Игнатов В.Г., Рудой В.В. Местное самоуправление в современной России. Учебное пособие. Ростов на Дону: Феникс, 2001. 416 с.
26. Институты самоуправления: историко-правовое исследование / В. Г. Графский, Н. Н. Ефремова, В. И. Карпец и др. М.: Наука, 1995. 302 с.
27. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: Навч. посіб. К., 1999.
28. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муниципальне право України: Навчальний посібник. К., 2003.
29. Краснікова О.В. Конституційна відповідальність в системі захисту правового статусу суб'єктів місцевого самоврядування: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.02. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2003. 16 с.
30. Ковешников, Е. М., Дубинин, А. В. Муниципальное право России :Учебное пособие. М.: Инфра-М, 2003. 176 с.
31. Ковешников Е. М. Муниципальное право: Краткий учебный курс. М.: Норма - Инфра, 2000. 284 с.
32. Комаров В.В. Формы непосредственной демократии в России: Учебное пособие. М., 1998.
33. Культура городского самоуправления. Учебное пособие / Под ред. С. Вобленко. Николаев: ТЕТРА, 1997.
34. Кутафин О.Е., Фадеев В.И. Муниципальное право Российской Федерации. М.: Юрист, 2001. 552 с.
35. Лазор О.Д., Лазор О.Я. Місцеве самоврядування. Вітчизняний та зарубіжний досвід. Навчальний посібник. К.: Дакор, 2004. 560 с.

36. Ленгер Я. І. Муніципально-правові колізії: загальнотеоретичний аспект: монографія. 2017. 336 с.
37. Ленгер Я.І. Конфлікт як правовий феномен: органічний, радикальний та комунікативний підхід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юридичні науки*. №18. 2015. С. 41-44.
38. Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві: загальнотеоретичний аспект. *Право і суспільство*. - № 5. 2015. С.14-17.
39. Ленгер Я.І. Конфлікт та колізія як різновид протиріччя в праві. Електронне фахове видання. *Порівняльно аналітичне право*. № 6. 2016. С. 59- 61.
40. Lenger Y. Conflicts of competence in municipal law, their types. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 6. 2016. С. 113-117.
41. Ленгер Я.І. Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування: колізійні питання делегування. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. Випуск 37. Том 1*. 2016. С. 44-49.
42. Ленгер Я.І. Вибірчі права внутрішньо переміщених осіб в Україні: колізійні питання та можливі шляхи їх усунення. *Конституційно-правові академічні студії*. №1. 2016. С. 19-26.
43. Yana Lenger Axiology of conception of legal collision in municipal law and its resolution mechanism. *Juridic National; teorie si practica*. №2 (24). 2017. С. 57-60.
44. Ленгер Я.І. Внутрішні причини та зовнішні фактори виникнення правових колізій в муніципальному праві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Випуск 2. Том 2. 2017. С. 25-28.
45. Ленгер Я.І. Механізм вирішення правових колізій в муніципальному праві, його елементи. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. № 78. С. 81- 85.
46. Ленгер Я.І. Органи місцевого самоврядування та інші органи як суб'єкти правовідносин із врегулювання муніципально-правових колізій. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Випуск 44. 2017. С. 52-55.
47. Ленгер Я.І. Класифікація колізій в муніципальному праві. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Випуск 42. 2017. С. 44-46.
48. Ленгер Я.І. Ієрархічний та змістовний принципи вирішення правових колізій в муніципально-правових актах. *Вісник Херсонського університету*. 2017. Випуск 2. Том 1. С. 52-55.
49. Ленгер Я.І. Пріоритет нормативно-правового акту як спосіб розв'язання колізії. *Держава та регіони*. № 1. 2017. С. 19-25.
50. Ленгер Я.І. Категорії правовий конфлікт та колізія: аналіз через призму теорій право розуміння. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Випуск 1. Том 2 2017. С.50-53.
51. Ленгер Я.І. Правові колізії між рівними за юридичною силою правилами поведінки, їх особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. 2017. С. 20-22.
52. Ленгер Я.І. Взаємодія органів публічної влади як спосіб попередження та розв'язання муніципально-правової колізії *Фаховий електронний журнал. Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2017. С. 36-39.
53. Lenger Y. Law making activity as an effective means of avoiding and resolution of conflicts in the municipal law. *Science of Europe*. №13(13). Vol 4. 2017. P. 97-100.
54. Ленгер Я.І. Выявление, решение и устранение правовых коллизий как элементы эффективного механизма их преодоления. *Leges si Viata*. № 4/2(304). 2017. С. 71-74.
55. Ленгер Я.І. Закономірності розв'язання правових колізій в муніципальному праві. *Науковий вісник публічного і приватного права*. № 1. 2017. С. 22-25.
56. Ленгер Я.І. Правова природа колізії та її особливості в муніципальному праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Випуск 25. 2017. С. 14-18.
57. Ленгер Я.І. Форми співвідношення закону та підзаконного акту як умова уникнення колізій в муніципальному праві. *Право і державне управління*. 2017. № 1. С. 31-36.
58. Ленгер Я.І. Принципи вирішення правових колізій в муніципальному. *Право і суспільство*. 2017. № 2. С. 21-26.

59. Ленгер Я.І. Правова експертиза нормативно-правового акту як превентивно-контрольна процедура вирішення правової колізії в муніципальному праві. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1. С. 34-37.

60. Lenger Yana. Concept and elements of the constitutional system: theoretical and legal framework. *Principy v práve: zborník príspevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie, 14 mája 2015, Bratislava*. 2015. S. 79-84.

61. Lenger J.I. Realizacia základnych princípov prav človeka cez prizmu činnosti orgánov sudnej vlády: skusenosti Európskeho sudu pre ľudské práva. *Umenie a právo: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, 2 júna 2016, Skalnaté pleso*. Bratislava. 2016. S.114-117.

62. Ленгер Я.І. Питання делегування повноважень органів державної влади: законодавчі колізії. *Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 22-23 квітня 2016 року* – Ужгород: Ужгородський національний університет. 2016. С. 164-168.

63. Ленгер Я.І. Децентралізація як юридичний засіб подолання колізій між рівнями публічної влади. *Фундаментальні проблеми юриспруденції: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 17-19 листопада 2016 року* / За загальною редакцією Я.В. Лазура, О.Я. Рогача, М.В. Савчина. Ужгород. 2016. С. 232-237.

64. Ленгер Я.І. Реалізація принципу несуперечливості закону й підзаконного акту та уникнення колізій у праві. *Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки: матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції, м. Запоріжжя, 17-18 березня 2017 року* / За загальною редакцією Т.О. Коломоєць. Запоріжжя. 2017. С.23-26.

65. Ленгер Я.І. Примирювальні та судові процедури вирішення колізій в муніципальному праві: Україна та зарубіжний досвід. *Juridica stintificain condiiile de integrare Europeana Ukraina si Moldova: repere modern dedezvoltare juridical: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Республіка Молдова, 24-25 березня 2017 року* / За загальною редакцією V.Bujor. Chisinau. 2017. С.89-92.

66. Ленгер Я.І. Дотримання принципу ієрархічності нормативно-правових актів як елемент системи попередження правових колізій. *Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 31 березня - 01 квітня 2017 року*. Х.: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2017. С. 21-24.

67. Ленгер Я.І. Удосконалення правил правотворчої діяльності як елемент механізму попередження правових колізій. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення: матеріали міжнародної науковопрактичної конференції, Дніпро, 1-2 квітня 2017 року*. Дніпро: Дніпропетровський гуманітарний університет. 2017. С. 37-39.

68. Ленгер Я.І. Децентралізаційні процеси та причини виникнення правових колізій в муніципальному праві. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7-8 квітня 2017 року*. К.: Центр правових наукових досліджень. 2017. С. 14-17.

69. Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 7-8 квітня 2017 року*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права». 2017. С. 20-22.

70. Ленгер Я.І. Реформування системи місцевого самоврядування як можливий захід попередження колізій в муніципальному праві. *Децентралізація в Україні: теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 7 квітня 2017 року*. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2017. С.168-170.

71. Ленгер Я.І. Колізії компетенції як найбільш типові та характерні для муніципального права. *Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Херсон, 14-15 квітня 2017 року* / За загальною редакцією В.М. Стратонова, Херсон. 2017. С.26-30.

72. Ленгер Я.І. Реалізація прав внутрішньо переміщених осіб, суперечливі моменти та способи їх розв'язання. *Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 20 квітня 2017 року* / За заг. ред. О. Я. Рогача, Я. В. Лазура, М. В. Савчина, Д. М. Белова, Я. Івора, М. В. Менджул. Ужгород. ТОВ «РІК-У». 2017. С. 77-80.

73. Ленгер Я. І. Чітке розмежування сфер галузевого регулювання як можливий шлях попередження колізійності. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 21-22 квітня 2017 року*. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2017. С. 29-32.

74. Ленгер Я.І. Правова колізія та прогалина в праві, співвідношення та взаємозв'язок. *Закарпатські правові читання: тези IX Міжнародної науковопрактичної конференції, м. Ужгород, 22-23 квітня 2017 року* / За загальною редакцією В. І. Смоланки, О. Я. Рогача, Я. В. Лазура. Ужгород. 2017. Том 2. С. 100-103.

75. Ленгер Я. І. Проблемні питання реалізації виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. *Сучасні проблеми виборчого права і методологія його викладання у вищих навчальних закладах України: Матеріали міжнародної наукової конференції, м. Київ 22-23 червня 2017 року* / За загальною редакцією Гриценка І.С., Ключковського Ю.Б., Марцеляка О.В., Стрельцової О.В. Київ. 2017. С.130-134.

76. Любченко П.М. Компетенція місцевого самоврядування: організаційно - правові питання реалізації: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.02. - Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 1998. 19 с.

77. Муніципальне право України: Підручник / За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. К., 2001.

78. Муниципальное право: Учебник для юридических вузов / Отв. ред. проф. А.И. Коваленко. М. : Новый юрист, 1997. 368 с.

79. Муниципальное право Российской Федерации: Учебник / Под ред. Ю. А. Дмитриева. М., 1999. 512 с.

80. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Львів: Літопис, 2002.

81. Пешин Н.Л. Муниципальное право: Схемы и комментарии: Учебное пособие. М.: Статут, 2002. 263 с.

82. Писарев А.Н. Муниципальное право Российской Федерации. Учебное пособие. М.: Институт международного права и экономики, 1997. 112 с.

83. Постовой Н.В. Муниципальное право: Вопросы и ответы / Н. В. Постовой. 4-е изд., испр. и доп. М. :Юриспруденция, 2004. 142 с.

84. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування. Навч. посібник / За ред. В. В. Кравченка. К., 2000.

85. Соляник К.С. Організація та діяльність виконавчих органів місцевих рад в Україні: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.02. - Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2002. 17 с.

86. Структура и функционирование системы демократии на местном и региональном уровне. Германия. Русская версия. Страсбург, 1993.

87. Черкасов А.И. Сравнительное местное управление: теория и практика. М.: ИНФРА-М, 1998. 160 с.

88. Шугрина Е.С. Муниципальное право: Учебник /Е. С. Шугрина. Учеб. изд. М.: Проспект: ТК Велби, 2004. 656 с .

89. Щebetун І.С. Організаційно-правові гарантії місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.02. - Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2002. 20 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index> - Законодавство України
2. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
3. <http://pravo.biz.ua/> - Юридична бібліотека
4. <http://www.lawyersunion.org.ua> - Союз юристів України - Всеукраїнське громадське

об'єднання

5. <http://www.scourt.gov.ua/> - Верховний суд України
6. <http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/index> - Антимонопольний комітет України
7. <http://jurisprudence.com.ua/> - Юридичний портал
8. <http://www.pravoznavec.com.ua/> - Правознавець
9. <http://liga.net/> - ЛІГА.net
10. <http://ukr-pravo.at.ua/> - LEX - Правовой портал Украины
11. <http://lawukraine.com/> - Каталог юриста
12. <http://www.yurradnik.com.ua/> - Юридичний радник
13. <http://yur-gazeta.com/> - Юридична газета
14. <http://www.bl.uk/onlinegallery/index.html> - British Library: Online Gallery
15. <http://www.iipl.ukrpatent.org/> - Інститут інтелектуальної власності
16. <http://www.onlinebooks.library.upenn.edu/> - The Online Books Page
17. <http://www.ccu.gov.ua/> - Конституційний Суд України
18. <http://sc.gov.ua> - Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і

кримінальних справ

19. <http://arbitr.gov.ua/> - Вищий господарський суд України
20. <http://www.vasu.gov.ua/> - Вищий адміністративний суд України
21. <https://hcj.gov.ua/> - Вища рада правосуддя
22. <http://vkksu.gov.ua/> - Вища кваліфікаційна комісія суддів України
23. <http://nsj.gov.ua/> - Національна школа суддів України
24. <http://www.nau.kiev.ua/> - Правові системи НаУ
25. <http://www.lawyersunion.org.ua> - Союз юристів України
26. <http://www.yur-info.org.ua> - Юр-Инфо - сайт для юриста
27. <http://www.razumkov.org.ua> - Центр Разумкова
28. <http://www.legalclinics.org.ua/forum2/index.php> - Асоціація юридичних клінік України
29. <http://www.elibrary.ru/> - Научная электронная библиотека eLIBRARY

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)